

Karar Sayısı :7/12410

Açık bulunan Kalküta Fahri Başkonsolosluğuna, Zehra Gülden Bose (Tekere)'nin atanması; Dışişleri Bakanlığının 20/7/1976 tarihli ve KOGM/KOKKB :2-585-068/939 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulunca 19/8/1976 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
FAHRI S. KORUTÜRK

Başbakan S. DEMİREL	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. N. ERBAKAN	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. T. FEYZİOĞLU
Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı A. TÜRKES	Devlet Bakanı S. ÖZTÜRK	Devlet Bakanı H. AKSAY
Devlet Bakanı M. K. ERKOVAN	Devlet Bakanı G. KARACA	Adalet Bakanı İ. MÜFTÜOĞLU
Millî Savunma Bakanı F. MELEN	İçişleri Bakanı O. ASILTÜRK	Dışişleri Bakanı V. S. ÖZTÜRK
Maliye Bakanı Doç. Dr. Y. ERGENEKON	Millî Eğitim Bakanı A. N. ERDEM	Bayındırlık Bakanı F. ADAK
Ticaret Bakanı H. BAŞOL	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı Dr. K. DEMİR	Güm. ve Tekel Bakanı O. ÖZTRAK
Gıda - Tar. ve Hav. Bakanı Prof. K. ÖZAL	Ulaştırma Bakanı N. MENTEŞE	Çalışma Bakanı A. T. PAKSU
Sanayi ve Tek. Bakanı A. DOĞRU	En. ve Tab. Kay. Bakanı S. KILIÇ	Turizm ve Ten. Bakanı L. TOKOÇLU
İmar ve İskân Bakanı N. OK	Köyleri Bakanı V. POYRAZ	Orman Bakanı T. KAPANLI
Genc. ve Spor Bakanı A. S. EREK	Kültür Bakanı R. DANIŞMAN	Sosyal Güvenlik Bakanı A. M. ABLUM

Karar Sayısı :7/12412

13/8/1975 tarihli ve 7/10484 sayılı Kararnameye göre, 40,— (kırk) lira olarak tespit edilmiş olan günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmış olmayıp da komisyon ücreti ve kâra katılma gibi belirsiz zaman ve miktar üzerinden ücret alan sigortalıların prim ve ödeneklerinin hesabında esas tutulacak günlük kazançlarının, 1/6/1976 tarihinden geçerli olmak üzere, 60,— (altmış) liraya çıkarılmış, Sosyal Güvenlik Bakanlığının 6/7/1976 tarihli ve 6817 sayılı yazısı üzerine, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun 77 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 21/7/1976 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI
FAHRI S. KORUTÜRK

Başbakan S. DEMİREL	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. N. ERBAKAN	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı V. F. MELEN
Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı A. TÜRKES	Devlet Bakanı S. ÖZTÜRK	Devlet Bakanı H. AKSAY
Devlet Bakanı M. K. ERKOVAN	Devlet Bakanı G. KARACA	Adalet Bakanı İ. MÜFTÜOĞLU
Millî Savunma Bakanı F. MELEN	İçişleri Bakanı O. ASILTÜRK	Dışişleri Bakanı İ. S. ÇAĞLAYANGİL
Maliye Bakanı Doç. Dr. Y. ERGENEKON	Millî Eğitim Bakanı A. N. ERDEM	Bayındırlık Bakanı F. ADAK
Ticaret Bakanı H. BAŞOL	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı Dr. K. DEMİR	Güm. ve Tekel Bakanı O. ÖZTRAK
Gıda - Tar. ve Hav. Bakanı Prof. K. ÖZAL	Ulaştırma Bakanı N. MENTEŞE	Çalışma Bakanı A. T. PAKSU
Sanayi ve Tek. Bakanı A. DOĞRU	En. ve Tab. Kay. Bakanı S. KILIÇ	Turizm ve Ten. Bakanı L. TOKOÇLU
İmar ve İskân Bakanı N. OK	Köyleri Bakanı V. POYRAZ	Orman Bakanı T. KAPANLI
Genc. ve Spor Bakanı A. S. EREK	Kültür Bakanı R. DANIŞMAN	Sosyal Güvenlik Bakanı A. M. ABLUM

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı

Esas No : 1974/2

Karar No : 1976/2

Özü : 6830 sayılı Kanuna dayanılarak yapılan kamulaştırmalarda, kamulaştırma konusu taşınmazların yürürlükteki imar planlarında belirtilen maksat dışında kamulaştırılmalarının ancak imar planlarında bu yolda yapılacak değişikliklerle mümkün olabileceği Hk.

6830 sayılı Kanuna dayanılarak yapılan kamulaştırmalarda, kamulaştırma konusu taşınmazın yürürlükteki imar planında tahsis edildiği maksat dışında kamulaştırılıp kamulaştırılmıyacağı konusunda Altıncı Daire'nin Esas 1971/2831, K. 1973/3764 sayılı kararı ile Esas 1972/3931, K. 1973/1590 sayılı kararı arasında aykırılık bulunduğu öne sürülerek, aykırılığın 521 sayılı Danıştay Kanununun 45 ve 46 ncı maddelerine göre içtihadın birleştirilmesi yolu ile çözümlenmesi Altıncı Daire Kurulunun 30/5/1974 günlü kararıyla istenilmiş ve iş Birinci Başkanlıkça İçtihatları Birleştirme Kuruluna havale edilmiş bulunmakla ilgili kararlar ve yasa hükümlerine ilişkin Raportör Üyenin raporu okunduktan ve Başkanun-sözcüsünün «6830 sayılı Kanuna dayanılarak yapılan kamulaştırmalarda, kamulaştırma konusu taşınmazın yürürlükteki imar planlarında öngörülen amaca tahsis edilmiş olmasının gerekli olmadığı hakkında verilen Esas 1971/2831, Karar 1973/3764 sayılı karar ile, mer'î imar planında öngörülen amaca tahsis edilmiş olan taşınmazın başka bir amaçla kamulaştırılmasının mümkün olmadığı yolunda verilen Esas 1973/3931, Karar 1973/1590 sayılı Karar arasında aykırılık bulunduğu görüldükçe, bu aykırılığın 521 sayılı Danıştay Kanununun 45 ve 46 ncı maddeleri gereğince içtihatların birleştirilmesi yoluyla çözümlenmesine değin 6 ncı Daire-mizce itiraz edilmiş olan 30/5/1974 günlü karar üzerine dosya Birinci Başkanlığa sunulmuş ve oradan da düşüncemizin alınması için Başka-

nunsözcülüğüne gönderilmiş olmakla, gereken inceleme yapılarak aşağıdaki sonuca varılmıştır.

1 — 9/7/1956 günlü ve 6785 sayılı İmar Kanununun 27 ncı maddesine göre, imar ve yol istikamet planları, «Nazım planı» ve «Tatbikat planı» olmak üzere iki türdür. Ve istimlaklerin bu planlara göre yapılması asıldır.

Hemen belirtelim ki, sözü geçen 27 ncı maddenin, istimlaklerin bu plana göre yapılacağına ilişkin hükmü, 11/7/1972 günlü ve 1605 sayılı yasa ile yürürlükten kaldırılmış ise de, bu değişiklik ile kanun koyucunun öngördüğü erek'in istimlaklerin ancak «Nazım plana» göre yapılabileceği, «Tatbikat planına» dayanılarak böyle bir istimlakın yapılması olanağı bulunmadığı şeklinde ortaya çıkması olasılığı bulunan bir görüşü önlemeye yönelik olduğu, geçici komisyon raporunda «27 ncı maddenin (a) bendi sonunda bulunan ve kamulaştırmaların münhasıran nazım planlara göre yapılabileceği, tatbikat planına dayanılarak böyle bir uygulama yapılamıyacağı gibi yanlış anlama sebep olan istimlaklerin bu plana göre yapılır» ibaresinin kaldırılması uygun görülmüştür.» biçiminde yer alan ifadelerden anlaşılmıştır.

Öte yandan, imar kanununun yukarıda anılan 1605 sayılı yasa ile değişik 32 ncı maddesinin son fıkrasında da, genel olarak bir sahanın, imar ve yol istikamet planı esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve talimatname hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılmıyacağı ve üzerine bu maksatlara aykırı yapı yapılamıyacağı, 15/6/1969 günlü ve 13199 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanıp yürürlüğe giren (İmar ve yol istikamet planlarının tanzim tarzları ile teknik şartlarına ve bu işleri yapacak uzmanlarda aranacak ehliyeteye dair Yönetmelik'in) 3.10 maddesinde ise, enerji hattı ve tesislerinin nazım imar planında gösterileceği, hükme bağlanmıştır.

2 — Yukarıda gösterilen yasa hükümlerinin sözüne göre; (İmar planlarında kullanma biçimi ve amacı gösterilmiş olan bir saha, ancak bu amaca uygun olarak kamulaştırılabilecektir. Bir taşınmazın imar planlarında belirtilen amaç dışında kamulaştırılması olanaksızdır. Aksi takdirde, bu durum, imar planlarının uygulama imkânını ortadan kaldıracak gibi, mülkiyet hakkını kısıtlayıcı nedenlere de ortam hazırlayacaktır.) yolunda bir sonuca varmak mümkün ise de, böyle bir yorumun anılan yasa hükümlerinin özüne ve yasa koyucu tarafından öngörülen ereğe ters düşeceği görüşündeyiz. Gerçekten, kamu düzeni ve genel menfaatler yönünden, belirli bir hizmetin hemen yürütülmesinde kesinlikle zorunluk görülen hallerde mer'î imar planlarının getirdiği düzeni bozmamak kaydıyla bir taşınmazın, planlarda öngörülen amaç dışında da kullanılmasına olanak sağlanmaktadır. Örneğin; Bir mahalleye su vermekte olan ana deponun yeniden yapımı, tamiri ve ıslahı mümkün olmayacak derecede şu veya bu nedenle ortadan kalkmış ve dolayısıyla o yerde yeni bir depo yapılmasının da olanaksızlığı saptanmış olması halinde, planlarda değişiklik yapılmasını gerekli kılan bir süreye dahi tahammülü bulunmayan bu hizmetin, derhal yerine getirilmesindeki zorunluluk ortadadır. Öyleyse, bu derece önemli bir hizmetin yerine getirilebilmesi bakımından, kamulaştırılmasında kesinlikle zorunluluk görülen hallerde imar planlarında başka amaca tahsis edilmiş olsa bile o taşınmazın bu amaç dışında kullanılmak üzere istimlak edilebileceği ilkesi benimsenmelidir.

3 — Yüce kurulca bu görtüşe uygun veya yaklaşık bir sonuca varıldığı takdirde, içtihatların birleştirilmesine gerek olmadığı ortaya çıkacaktır. Çünkü, dava konusu uyumsuzluklar maddi vakıaların takdir ve değerlendirme biçimine göre bir çözümü bağlanacaktır. Maddi vakıalarda ayniyat bulunmayan hallerde bu vakıalara göre verilecek kararlarında birbirine uymaması, işin olağan ve doğal bir gereğidir. Kaldıkı birbirine aykırı olduğu ileri sürülen kararlarda da maddi vakıalar yönünden bir benzerlik bulunmamaktadır.

İçtihatların aykırılığından söz edilebilmesi konusu ve sebebi aynı olan davalar hakkında ayrı ayrı yasa hükümlerinin uygulanmış bulunması veya bir yasa hükmünün, birbirine aykırı kararlar verilmesine imkân sağlayacak şekilde yorumlanmış olması koşuluna bağlıdır. Oysa, her iki kararın kanunî ve hukukî dayanaklarında ve bunların yorumlanmasında tam bir uyumluluk olduğu görülmektedir.

O halde içtihatların birleştirilmesine gerek yoktur» yolundaki sözlü açıklamalarından sonra gereği düşünüldü :

1 — Altıncı Dairenin 18/10/1973 günlü, Esas 1971/2331, K. 1973/3764 sayılı kararında: (Mülkiyeti davacıya ait taşınmaz malın 14 m² lik bir kısmının trafo merkezi yaptırılmak maksadıyla 6830 sayılı Kanun hükümlerine istinaden kamulaştırılması hususunda davalı idarece tesis olunan işlemin iptali istenmektedir.

Kamu hükmî şahısları ve kamu müesseseleri ifası kendi görevleri arasında bulunan hizmetlere tahsis edilmek üzere hususî şahıslara ait taşınmaz malları 6830 sayılı Kanun hükümlerine göre kamulaştırmaya yetkilidirler.

6785 sayılı Kanunun 32. maddesinin son fıkrasında, genel olarak herhangi bir sahanın imar ve yol istikamet planı esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve talimatname hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılmıyacağı ve üzerine bu maksatlara aykırı yapı yapılamıyacağı ve ayrıca imar ve yol istikamet planlarının tanzim tarzları ile teknik şartlarına ve bu işleri yapacak uzmanlarda aranacak ehliyeteye dair yönetmeliğin 310 maddesinde enerji hattı ve tesislerinin nazım imar planlarında gösterileceği hükme bağlanmışsa da dava konusu belediye encümen kararında davacının evinin bahçesinde 14 m² lik yerine tesis edilecek trafoyun o mahallin ihtiyacını temine matuf küçük bir tesis olması itibarıyla, böyle bir maksat için yapılacak enerji tesisinin imar planında gösterilmiş olması şartının aranmasına lüzum bulunmamaktadır.

Olayda da, 1580 sayılı Belediye Kanununun 10. maddesinin 1. fıkrası ile belde sakinlerinin müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tesviye edecek her türlü teşebbüsün belediyelerce yapılabileceği hükme bağlanmıştır.

Belde sakinlerinin müşterek ve medeni ihtiyaçları arasında yer alan elektrik şebekesine dahil trafoyun üzerine inşa edileceği yerin kamulaştırılması hususunda belediye encümenince verilen kararda mevzuata aykırılık bulunmayıp kamu yararının gerçekleştirilmek istendiği muhakkaktır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine....) denilmiştir.

2 — Altıncı Dairenin, 18/4/1973 günlü, Esas 1972/3931, K. 1973/1590 sayılı kararında ise : (Mülkiyeti davacıya ait taşınmaz malın, trafik tartı istasyonu kurmak amacıyla 5539 sayılı yasanın 2. maddesine dayanıla-

rak 6830 sayılı yasanın 3 ve 6 ncı maddeleri uyarınca kamulaştırılmasına ilişkin kararın, imar planında iki ve üç katlı blok inşaat alanına ayrılmış yerde tartı istasyonu kurulamayacağı ileri sürülerek iptali istenmektedir.

6785 sayılı İmar Yasasının 27. maddesine göre imar planları halihazır haritalar üzerine çizilen ve arazi parçalarının kullanılış şekilleri ile başlıca bölge tiplerini gösteren planlardır.

İmar planlarında hangi amaçla kullanılacağı saptanmış taşınmaz malların, başka bir amaçla kamulaştırılması imar planlarının uygulanma olanaklarını ortadan kaldırır.

İmar planlarında öngörülen amacın dışında kamulaştırma yapılması ancak imar planında bu yolda yapılabilecek bir değişiklik ile mümkün olabilir.

Olayda Karayolları Genel Müdürlüğünce trafik tartı istasyonu kurmak amacıyla kamulaştırılmasına karar verilen taşınmaz malın belde imar planında iki ve üç katlı bahçeli blok inşaat alanı olarak ayrılmış olduğu dosyada mevcut 14/10/1972 günlü belediye başkanlığı yazısından ve bu yere ait imar planı örneğinden anlaşıldığından dava konusu kamulaştırma işleminde, de usul ve yasaya uyarak görülmüştür.

Açıklanan nedenlerle kamulaştırma kararının iptaline....) denilmiştir.

Kurulda yapılan görtüşmeler sırasında, bazı üyeler sözkonusu iki kararda maddi olaylar arasında benzerlik bulunmadığını, bu itibarla içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı görtüşünü öne sürmüşlerdir. Ancak bu konuda, aykırılığı daha açık bir şekilde ortaya koyan Altıncı Daire kararları mevcut bulunduğu yolunda anılan daire üyelerinin yaptığı açıklamalar ve raportörünün raporunda bu tür kararlara yapılmış bulunan göndermeler dikkate alınarak içtihadı birleştirme istemine konu teşkil eden hususta Altıncı Dairece verilen kararlar arasında aykırılık bulunduğu ve bunun içtihatları birleştirme yolu ile çözümlenmesi gerektiğine oyçokluğuyla karar verildikten sonra işin esasının incelenmesine geçildi.

Sorunun çözümü için imar planlarının niteliği, tanımı ve mevzuat hükümleri üzerinde durmak gerekir.

Herseyden önce belirtilmelidir ki; imar planları, ya da şehrsel gelişme politikaları genel, uyulması zorunlu belgeler olarak kamu düzenini ve mülkiyet hakkını yakından ilgilendirmektedir.

6785 sayılı İmar Kanununun 1605 sayılı Kanun ile değişik 27. maddesinde belirtildiği üzere, imar ve yol istikamet planları «Nazım Planı» ve «tatbikat planı» olmak üzere iki nevidir.

Nazım planlar, halihazır haritalar üzerinde çizilen ve arazi parçalarının kullanılış şekillerini ve başlıca bölge tiplerini gösteren planlardır.

Tatbikat planları da halihazır haritalar üzerine çizilmekte beraber bunlara mevcutsa kadastro vaziyeti de işlenir. Bu planlar tatbikat için lüzumlu bütün fenni hususları ihtiva eder. Her iki nevi planda bu Kanunun bütün hükümleri tatbik olunur.

Bu planların düzenlenmesinde gözönünde bulundurulacak esasların İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanacak yönetmeliklerde gösterileceği ve bu yönetmeliklerin de özellikle, imar planlarında yer verilecek çeşitli bölgeleri, umumî hizmetlere ayrılan veya kamu hizmet ve tesislerine ayrılması gereken yerlerin asgari miktarları, her türlü bina ve tesislerin azami yükseklikleri inşaat saha ve hacimleri gibi hususları kapsayacağı ve ilgililerin de bunlara uyma zorunluğu bulunduğu aynı Kanunun 28/2. maddesinde açıklanmıştır.

Bu maddede sözü edilen ve İmar İskân Bakanlığınca hazırlanacağı öngörülen (İmar ve yol istikamet planlarının tanzimi tarzları ile teknik şartlarına ve bu işleri yapacak uzmanlarda aranacak ehliyeteye dair Yönetmelik) in 3.01 maddesinde imar planlarının, ülke, bölge ve şehir verilerine göre konut, çalışma, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar (yönetim ve diğer servisler) ve ulaşım gibi şehrsel fonksiyonlar dikkate alınarak hazırlanacağı, ve bu nedenle, planların belde veya mahallin kapsayacağı nüfusa ve karakterine göre gerekli eğitim, sağlık ve idari tesislerin yer, büyüklük ve sayıları ile imar planında gösterilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Yine aynı Yönetmeliğin 3.10. maddesinde nazım imar planlarının özellikle neleri kapsayacağı muhtelif başlıklar altında bütün ayrıntıları ile gösterilmiştir.

Öte yandan bu şekilde hazırlanıp meydana getirilecek planlara uyulmayı sağlamak için de, herhangi bir sahanın imar planı esaslarına aykırı maksatlar için kullanılması kesin olarak yasaklanmıştır. Gerçekten, anılan Kanunun 32. maddesinin son fıkrasında «genel olarak herhangi bir saha imar ve yol istikamet planı esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve talimatname hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılmaz ve üzerine bu maksatlara aykırı yapı yapılamaz» denilmektedir.

İmar planlarının hazırlanışı sırasında öngörülemeyen, değişen ve gelişen hayat koşullarının ortaya çıkaracağı gereksinimler için planlarda yer ayrılması veya bu maksatla değişiklik yapılması usulleri olabildiğince sadeleştirilmiş ve cabuklaştırılmıştır. Nitekim, İmar Kanununun 26. maddesi, İmar ve İskân Bakanlığının, lüzumlu gördüğü hallerde umumî hayata müessir afetler dolayısıyla veya Gecekondu K. nun tatbiki maksadiyle yapılması gereken planların ve plan değişikliklerinin tamamını veya bir kısmını, ilgili belediyelerin veya diğer idarelerin bu yolda kararlarına lüzum kalmaksızın yapmaya veya yaptırmaya yetkili kılmuştur.

Ayrıca, aynı Kanunun 29. maddesi, bir kamu hizmetinin görülmesi amacıyla resmî bina ve tesisler için imâr plânlarında yer ayrılması ya da bu nedenle değişiklik yapılması gerektiğinde durumun valilik kanalı ile ilgili beledive ve vâzî ile bildirilmesini öngörmüştür. Belediye Meclisinin bu bildiriminden sonraki ilk toplantıda öneriyi ele alması, en geç üç ay içinde karara bağlanması; bu süre içinde gereken karar alınmazsa belediye meclisi kararı gerekmezsizim İmar ve İskân Bakanlığının uygun göreceği olan ya da değişiklik önerisinin kesinleşmesi sözü edilen madde gereğidir.

Yukarıdan beri açıklanan mevzuat hükümleri, imar plânlarının niteliği ve tanımından çıkan sonuç şu olmaktadır: Kamulaştırma uygulamalarında, kamulaştırma konusu taşınmazların, imâr plânlarında belirtilmiş maksat dışında kamulaştırılmasına mevzuat hükümleri elverişli değildir.

Kamu düzenini, mülkiyet hakkını yakından ilgilendiren genel belgeler olarak imâr plânları esaslarına uyulması, yasa emri olduğu, kadar, kişinin mülkiyet hakkının keffi uygulamalardan korunması ve güvence altında bulundurulması yönünden de zorunludur.

Şu duruma göre, idarelerin önce imâr plânlarını incelemeleri, yürütmek istedikleri kamu hizmeti veya tesebbüsü için yer ayrılmışsa buna göre kamulaştırma yapmaları; aksi halde imar kanununun 26. ve 29. maddelerine göre, plânda yer ayrılmasını veya bu maksatla değişik ilk yapılmasını istemeleri izlenecek yol olmalıdır. Bu yola başvurmadan ve yetkili makamlarca imâr plânında değişiklik sağlanmadan yapılacak kamulaştırma ile kamu hizmetinin gerçekleştirilmesi yasa hükümleri karşısında esasen mümkün değildir.

SONUC - 6830 sayılı Kanuna dayanılarak yapılacak kamulaştırmalarda, kamulaştırma konusu taşınmazlar imâr plânlarında belirtilmiş maksat dışında kamulaştırılmayacağından ancak imâr plânları bu yolda usulî dairesinde değiştirildiği takdirde bu değişikliğe uyum kamulaştırma yapılabileceğinden içtihadın, Altıncı Dairenin bu esası benimsemiş bulunan 18/4/1973 günlü Esas 1972/3931, Karar 1973/1590 sayılı kararı istikâmetinde birleştirilmesine birinci ve ikinci görüşmelerde gerekli karar yeter sayısı sağlanmadığından 29/1/1976 günlü üçüncü görüşmede mevcudun oyçokluğuyla karar verildi.

— AZLIK OYU —

XX — Anayasa'nın 38. maddesi; Devlet ve Kamu Tüzel Kişilerini, Kamu varlarının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla özel mülkiyette bulunan taşınmaz malları, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya ve bunlar üzerine idarî irtifaklar kurmaya yetkili kılmuştur.

Keza, 6830 sayılı İstimlak Kanununun 1. maddesinde «Amme Hükûmî şahısları ile müesseseleri tarafından umumî menfaatler için lüzumlu işlere tahsis edilmek üzere hususî şahıslara ait gayrimenkullerin ve kaynakların istimlakî ile hususî şahıslar lehine mahsus kanunlarına müsteniden yapılacak istimlakler bu kanun hükümlerine tabidir.» hükûmî yer almıştır.

Görüldüyorki, kamulaştırmada önemli olan, kamu yararının mevcudiyeti ve kanunun öngördüğü usullere uyulup uyulmadığıdır. Bunun da takdirinin yargı organına mevdu bir keyfiyet olduğu izahtan varestedir. Kamulaştırma işlemi ile imâr kanunu yada imâr plânları arasında doğrudan bir ilişki kurmak doğru değildir. Diğer bir söyleyişle, kamulaştırma işleminin kanuna uygunluğu başka, kamulaştırılan taşınmazın imar planlarına uygun olarak kullanılıp kullanılmayacağı ayrı bir husustur.

Kaldı ki, İmar Kanunu hükümleri taşınmazların, imâr plânlarında tahsis edildikleri amaç dışında kamulaştırılmasını istisna tanımayacak biçimde engellenmiş bulunmamaktadır. Gerçekten, söz konusu kanunun 29. maddesinde yer alan «Gerektiği takdirde» deyişi ve 32. maddesinin son fıkrasındaki «genel olarak her hangi bir saha, imâr ve yol istikamet plânı esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve talimatname hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılmaz ve üzerine bu maksat-

lara aykırı yapı yapılamaz» hükümünün muhalif mefhumunun ortaya kovduğu anlam, bu görüşü doğrulamaktadır. Demekki, özel olarak herhangi bir saha, imar ve yol istikamet plânı esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına aykırı maksatlar için kullanılabilecek ve üzerine bu maksatlara aykırı yapı yapılabilecektir. Örneğin, bir kamu hizmetinin belirli bir yerde ifasında zorunluluk olan ve ivedilik arzeden durumlarda imâr plânlarında belirtilen amaç dışında kamulaştırma yapılmasına anılan kamu hükümünün gerek sözü ve gerekse özü imkân sağlamaktadır.

Öte vandan, kamulaştırmalarda imâr plânlarına kesin bağılılığı öngörmek, ülke koşullarına olduğu kadar kamu hizmeti gerekleriyle de bağdasmaz.

Bir kerre, hizmet gereksinimlerinin tümünü en küçük ayrıntılarıyla önceden dışınebilme ve buna göre plânlarda yer ayırmak mümkün değildir. İmar plânlarında çok sık değişiklik yoluna başvurulması bu durumu acıklıkla ortaya koymaktadır. Ayrıca, kalkınma ve gelişme çabası içinde bulunan ülkemizde şehir ve kasabalar, sosyal ve ekonomik etkileriyle hızla gelişmekte; büyümekte ve bu gelişme ortaya strateji karşılama gereken gereksinimler çıkarmaktadır. Bu durumda, yapılacak kamulaştırmalarda imâr plânlarına kesin bağılılığı gerekli saymak geçikmeden yürütülmesi gereken kamu hizmetinin aksamasına ve gecikmesine yol acar. İmar plânlarında değişiklik formalitesinin sadeleştirilmesi ve cabuklaştırılması olması bu gecikmeyi tamamen önleyici nitelikte değildir. Uygulamalar bu gerçeği kesinlikle ortaya koymaktadır.

Burada sorun, kişinin mülkiyet hakkının korunması ilkesi ile kamu hizmeti gerekleri arasında makûl ve adil bir denge tesis etmektir. Kamulaştırmalarda, imâr plânlarına bağılılığı kural olarak kabul etmek, öte vandan da istisnai hallerde, özellikle ivedilik arzeden durumlarda, idareye takdir alanı bırakmak ve plân dışı maksatlarla kamulaştırma yapılmasına imkân tanımak anılan dengeyi sağlayabilir. İdareye takdir hakkı tanımayan katı görüşün çağdaş idare hukuku ve kamu hizmetinin gerekleri ile bağdaştırılması mümkün değildir.

Diğer taraftan, kamulaştırmalarda plânlara katı bir bağılılık bu ilkenin plân anlayışına da ters düşmektedir. Gerçekten, «Bugünün şehirliğin anlayışına göre, plânlama hem sürekli olarak gelişmeleri izleme, değerlendirme cabasını zorunlu kılmakta, hem de önceden kestirilemeyen koşulların ortaya çıkması durumunda dar boğazların giderilmesi için tedbirler alabilecek esneklikle hareket edilmesini öngörmektedir. Bu nedenledirki, uzun bir dönem sonunda kentin alacağı biçimi gösteren, donmuş, kalınlaşmış, değişimlere ayak uyduramayan, esnek olmayan, esnek olmayan kent plânlaması anlayışından uzaklaşmıştır» (Prof. Cevat Gerav, imâr plânlarında değişiklik yapılmasına ilişkin yasal çerçeve ve uygulama Cem Sar'a Armağan s. 583)

Açıklanan nedenlerle, içtihadın, 6830 sayılı Kanuna dayanılarak yapılacak kamulaştırmalarda imâr plânlarına kesin bağılılığı öngören Altıncı Dairenin 18/4/1973 günlü, Esas 1972/3931, Karar 1973/1590 sayılı kararı istikâmetinde birleştirilmesi şeklindeki çoğunluk görüşüne karşıyız.

AZLIK OYU :

X — 521 sayılı Danıştay Yasası'nın 45. maddesinde Dava Dairelerinin veya Dava Daireleri Kurulunun kendi kararları veya ayrı ayrı verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk görüldüğü takdirde içtihadın birleştirileceği kuralı yer almıştır. Dava Dairelerinin veya Dava Daireleri Kurulunun kararları arasında aykırılıktan veya uyumsuzluktan söz edilebilmesi için dava konusu olayların hukuk kurallarının uygulanmış kısımlarının benzer nitelikte bulunması ve bu nesnel olaylara ayrı hukuk kurallarının uygulanması veya aynı hukuk kuralları uygulandığı halde ayrı sonuçlara varılmış olması gerekir.

Altıncı Dairenin, içtihatların birleştirilmesi konusu 73-1590 ve 73-3764 sayılı kararlarının dayanağı nesnel olayların benzer nitelikte olmadıkları açıktır. Gerçekten de 73-1590 sayılı karar bir arsanın, imâr plânında gösterilmeyen bir amaçla kamulaştırılarak imar plânını değiştirilmesi üzerine verildiği halde, 1973-3764 sayılı karar bir arsanın imar planında gösterilen kullanımını değiştirmeyecek ölçüde küçük bir kısmının kamulaştırılması üzerine verildiğine, böylece dava konusu olayların birinde kamulaştırma imar plânının değiştirilmesine yol açtığı halde diğerinde planının değiştirilmesi sonucunu doğurmadığına göre kararların dayanağı olayların benzer nitelikte bulunmadığı anlaşılmaktadır. Benzer nitelikte bulunmayan uyumsuzluklar hakkında verilen kararların birbirinden ayrı nitelikte olması doğal olduğuna göre bu kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluktan söz edilemez.

Bu durumda içtihadın birleştirilmesine yer olmadığı oyu ile çoğunluk kararına karşıyız.